

Сезона 2016/2017

Петак, 10. март 2017. године
Задужбина Илије М. Коларца у 20 часова

За заљубљене

Концерт посвећен успомени на Зорана Ђинђића

Диригент: **Адријан Прабава**
Солиста: **Андреј Јоница**, виолончело

Програм:

П. И. Чајковски: *Ромео и Јулија*, увертира-фантазија

Трајање: око 20 минута

Г. Форе: *Елегија* за виолончело и оркестар оп. 24

Трајање: око 7 минута

К. Сен-Санс: Концерт за виолончело и оркестар бр. 1 у а-молу оп. 33

Allegro non troppo
Allegretto con moto
Tempo primo

Трајање: око 20 минута

М. Равел: *Дафнис и Клое*, свите бр. 1 и 2

Ноктурно / Nocturne
Интерлудију / Interlude
Ратни плес / Danse guerrière

Рађање дана / Lever du Jour
Пантомима / Pantomime
Велики плес / Danse Générale

Трајање: око 30 минута

Концертмајстор: **Мирослав Павловић**

Увертира-фантазија **Ромео и Јулија Петра Иљича Чајковског** (1840–1893) инспирисана је истоименом Шекспировом трагедијом. Чајковски је ово дело компоновао и прерађивао више од десет година. Последња, трећа верзија, завршена је 1880, а изведена 1. маја 1886. године у Тбилисију у Грузији. Данас је на репертоару управо ова верзија, док се претходне две повремено изводе као историјски занимљиве. Иако је сам композитор дело описао као увертиру-фантазију, оно је написано као симфонијска поема у форми сонате, са уводом и епилогом.

Испрва, ова композиција није била успешна у Русији и остатку Европе. Међутим, неколико париских композитора, међу којима и Сен-Санс, заједно са руском Петорицом, допринели су популаризацији овог дела, па је оно данас веома често заступљено на репертоару оркестара широм света. О популарности *Ромеа и Јулије* такође говори чињеница да је ова музика, а посебно *тема љубави*, коришћена у многим телевизијским серијама, филмовима, па чак и компјутерским играма.

Француски композитор, оргуљаш, пијаниста и педагог **Габријел Форе** (1845–1924) сматра се једним од најутицајнијих композитора своје генерације. Као професор, а касније и директор Париског конзерваторијума, осавременио је и проширио музички репертоар који се учио у овој институцији, од ренесансне полифоније, па све до Дебисијевих дела.

Након што је 1880. године завршио компоновање свог првог гудачког квартета, Форе је започео рад на сонати за виолончело. Како је уобичајена пракса била да се прво komponује став лаганог темпа, Форе је на тај начин започео своје дело. Као најава за будућу целовиту сонату, став је изведен исте године. Ипак, Форе 1883. године објављује лагани став као комад под називом **Елегија**, оставивши тако сонату недовршеном. Под овим именом, *Елегију* је премијерно у Националном друштву за музику у Паризу извео виолончелиста Жил Леб, уз Фореову клавирску пратњу. Доживели су велики успех, а композитор је добио понуду да напише верзију дела за виолончело и оркестар, која је изведена 1901. године. Сматра се да је *Елегија*,

обавијена интензивним сетним и тужним расположењима, једно од последњих дела која се могу описати као француски музички романтизам, након којег је Фореова музика постала деликатнија и интровертнија.

Камиј Сен-Санс (1835–1921) био је француски композитор, диригент, оргуљаш и пијаниста. Његова дела спадају међу нека од најпознатијих остварења романтизма, која су дубоко утицала на генерације француских композитора који су дошли после њега. Сен-Санс је свој **Концерт за виолончело и оркестар бр. 1 у а-молу** написао када је имао 37 година, а посветио га је Аугусту Толбеку, француском виолончелисти и градитељу инструмената. Толбек је Концерт први пут извео 19. јануара 1873. године на Париском конзерваторијуму, што је уједно и био знак прихватања Сен-Санса од стране француских академских музичких кругова.

Компонујући овај концерт, Сен-Санс је направио отклон од традиције, првенствено у погледу форме. Наиме, уместо три одвојена става, композитор је написао концерт у једном ставу са три одсека, који су међусобно повезани различитим музичким идејама, најчешће датим у изузетно виртуозној и захтевној деоници виолончела. Уместо класичном оркестарском експозицијом, дело започиње једним акордом у деоници оркестра након чега солиста излаже главну тему. После турбулентног првог одсека наступа кратак менует, који садржи и каденцу солисте. Поновно излагање материјала из првог одсека отвара и трећи, а дело након рекапитулације закључује потпуно нова музичка мисао, спроведена у солистичкој деоници.

Балет **Дафнис и Клое** чувеног француског композитора **Мориса Равела** (1875–1937), настао је као поруцбина руског импресарија Сергеја Дјагилјева. Дело је компоновано у једном чину, кога чине три сцене. За потребе сценарија, Михаил Фокин је адаптирао роман античког грчког писца Лонгуса, *Дафнис и Клое*. Радња је смештена на острво Лезбос и инспирисана митовима о пастиру Дафнису, који је, превазишавши бројне препреке, успео да доживи срећан крај са Клое.

Равел је компоновање своје, како је сам називао, *кореографске симфоније*, започео 1909, а завршио 1912. године. Назив је произашао из симфонијски организованог тоналног плана, као и из извесног броја мотива чији је развој осигурао симфонијску хомогеност. Равел је замишљао балет као својеврсни омаж Грчкој из својих снова, која се може поредити са радовима француских сликара из касног 18. века. Међутим, ова идеја се није допала костимографу Леону Баксту и кореографу Михаилу Фокину, који су желели да оживе плес са чувених античких ваза, па је читав процес настанка овог сценског дела био праћен креативним размирицама између уметника. Ипак, балет је завршен и премијерно изведен 8. јуна 1912. године у театру *Шатле* у Паризу. Иако је премијеру испратио мали број људи и балет се није задржао на репертоару, Равел је сматрао да је ово једно од његових најуспешнијих дела.

Са трајањем од готово сат времена, *Дафнис и Клое* је најдуже остварење које је Равел написао. Драмску радњу прате велики оркестар и два хора, од којих се један налази на сцени, а други иза ње. На репертоарима оркестара широм света често се налазе две оркестарске свите, које је приредио сам композитор, оставивши избор о

учешћу хора отвореним за саме извођаче. Прва свита настала је као исечак из првог дела балета, а изведена је 1911. године, пре завршетка читавог дела. Другу свиту, која се програмски везује за други део сценарија, Равел је приредио након премијере балета у Паризу.

Бојана Радовановић*

*У сезони 2016-17, Београдска филхармонија пружа прилику одабраним младим музиколозима да писањем програмских коментара обогате своју стручну праксу.